

sosialurin

JÓLATEITI:



eftir Jóannes Dalsgaard

So komu jólini hóast alt aftur til Krotuvíkar.

Ja, vit siga hóast alt, tí nú var eftirhondini vordíð sovorðið óskil á øllum, at vit vóru farin at ivast.

Ikki minst okkara góði vinur krotuvíkarprestur, Viggjaberg, cand. teol. sóknarprestur hevði verið í iva. Henda dagin stutt fyri jól, tá jólasøga okkara byrjar, sat hann sum ikki einaferð í studerikamari sínum, loynikamarinum, sum hann kallaði tað, og stríddist — nei kempaði við jólaprædikuna.

Prestagáðurin bar sín dóm av hesum; alt var sett til viks fyri jólatáluna. Húsfólkinu gingu á leistum, børnini vóru koyrd út fyri dyr, og teir báðir racukattarnir vóru settir í dagpleyru hjá doktarafóru. Prestur mátti ikki órógvast — prestur skrivaði jólatalu.

Sostatt skuldu kringumstøðurnar verið av teim bestu, men kortini skortaði jólagíðið, ella jólastemningurin, sum hann sjálvur plagdi at siga. Tað var so nógv, sum nivdi hetju okkara. Sakin var tann, at prestur heila sítt liv hevði viljað upp í politikk. Hesaferð var hann vordin stillaður upp, men gakk, hann fekk bara 4 atkvøður.

— Fýra stemmur, Mira góða, hoyrir tú, fýra stemmur! Og frú Mira undraðist, tí hon helt hann sjálvur vera so klókan, at tað var henni ófatiligt, at ikki øll høvdu atkvøtt upp á prest.

— Og her havi eg stríðst og kempað fyri hesi fólk líka síðan ungdomin. Síðan árin á Garði, ja árin á Garði, tá eg var ungur og radikalar. Minnist tú Mira góða árin á asfaltinum, tær berikandi samtalar, disputtarnar við antagonistarnar á Garði?

Jú, frúan mintist okkurt um turrar toskaskræður og stórar herdeildir av hoffum, avdótnar unglingar, róp og bardagar. Tað var kanska tað, ið Nikláí kallaði disputar.

— Og eg jarðlegði teir, Mira, eg jarðlegði myrkamenninar og allar teir útlendsku agentarnar. Eg bekempaði kommunismuna, tá sum nú.

Prestur var tungur í huga. Tað vóru tær fýra stemmurnar. Hann royndi at troysta seg við, at ein profetur sjáldan er víður-kendur í sínum heimlandi.

Men gamalt er, at tá neyðin er størst, er hjálpin næst.

Alt meðan vinur okkara situr í dōpurhuga í tí hugnaliga studerikamarinum við øllum bókunum og teim dýru málningunum, gongur hurðin. Tað er kona hansara, sum sigur: — Tú hevur veit ikki gloymt, at tað er mikukvøld?

Hann sjálvur leyp á fótur. Vælsignað veri mussaskoðið, tað er jú mikukvøld.

Prestur tók nøkur dansistev eftir gólvinum, men kom so knappliga í tankar um, hvør hann var, støðgaði, og legði andlit í teologiskar faldar. Konan eygleiddi hann glað og stolt.

— Rætt hevur tú góða, tað er Nú í kvøld, man skal hitta vinirnar — nei, brøðurnar vil eg heldur siga. Tað er jú eisini so væl hóskaði nú upp undir jól. Hetta má feirst!

Hann fer yvir til skápið og tekur portvin og glas fram.

Enn er ein góð lota til fundaríð, eg seti meg at filosofera.

— Drekk nú eitt glas við mær og far so uttar og legg mær fundarklædnin fram. Eg kann jú ikki móta brøðrunum sum ein annar Lazarus fyri nú at halda meg til tað teologiska, hø, hø, hø.

Tey skálaðu, og hon fór uttar.

Prestur snaraði stólinum á, soleiðis at hann kundi hyggja út yvir Krotuvík.

Jú vist var her nógv broytt øll hesi árin, ið hann hevði havt sin gerning millum krotuvíkingar. Hann hugdi oman yvir bygdina. Har uddi við lívi. Bílar struku aftur og fram, fólk trokaðust framman fyri handlunum. Skip komu og fóru.

Á flakavirkinum stóðu krotuvíkskonur, sveittan í barm. Fleiri skip lógu og landaðu, og dekksljósini skygdu í gulum og orangelitaðum oljukklaðum hjá landingarmonnunum. Teir gulu fiskakassarnir, framleiddir á hansara egna plastikkvirki, stóðu stáplaðir upp sum desir av gullbarrum inn eftir bryggjunum.

Men róptu, lossikranar grenjaðu, motorar dukaðu, fullir sjómenn kvóðu, bankarnir — nú vóru teir triggir — bólgnaðu. Øll høvdu skund.

Øll vilja vinna gull og fæ, øll hava tey ein drey m húsar prestur: dreymin um feroyingin sum ein ævinligan partsreiðara.

Alt hetta hava vit skapt. Jú vist kann eg fara í klubba mín við góðari samvitsku í kvøld. Mín lutur liggur ikki eftir.

Hann rætti hondina út eftir skránni og hugdi eftir, hvør skuldi tala í kvøld. Tað var tann ungi stjórin Bláberg, ið skuldi tala ein evnið: Hvussu tæna vit samfelagnum, samstundis sum vit tæna okkum sjálvum best. Frálíkt! Tað fór at verða gott kvøld, tað kendi hann á sær.

Hann settist aftur at hyggja út yvir bygdina.

Hetta var jú eitt frálíkt tiltak við hesum klubbanum Sharks Klub, International, Krotuvík. Fyrr hevði tað, at hoyra til tað frægara slagði, mangan verið ein oyðimarkargongd, sum ein av teimum stóru hevði tikið til tann

dagin, hetta frálíka amerikanska tiltakið kom til Føroya.

Jú so var. Man hevði strevið við at finna tey rættu menniskjuni at koma saman við, vist so. Men prestur hevði havt sin iva, tá hann varð boðin til stovnandi aðalfund í felagnum Sharks Klub. Tað ljóðaði alt í fyrstani eitt sindur lægið. Ein serligan klubba fyri tey finu? Var tað neyðugt? Høvdu feroyingar ikki altíð vitað, at prestar og læknar eru finari enn arbeiðarar og fiskarar?

Og so var tað hetta, sum prestur hevði lisið einaferð sum ungur, at hvørki nekarar ella konufólk kundu gerast limir.

Hann hevði spurt danan, sum var komin upp at hjálpa øllum yvirleknunum og advokatumum og stjórunum at stovna Sharks Klub í Krotuvík um hetta.

Hesin danin dugdi væl at greiða frá. Tað var als ikki so. Tí sjálvandi kundu nekarar gerast limir í Sharks klub í Afrika.

Í Amerika høvdu verið tað, sum hann vildi kalla søguligir og menniskjansligir trupulleikar. »Der er så meget vrøvl med negrene derovre, så hvis det er rigtigt, det De påstår, hr. pastor, så kan jeg godt forstå vores venner i Amerika«. Danin, ein brosandi sølustjóri frá Colgate-Palmolive, helt áfram við at manudusera róman av feroyska yvirklassanum í finheit, og prestur vildi tí ikki órógvast meira.

Men, hetta var nú eisini nakað nýtt knappliga at fáa institutionaliseraða finheit í Føroyum. Tað kom líkasum meiri skil á finheitina og harvið eisini meira stílur yvir hana.

Nú vistu øll, hvar ið markið í samfelagnum gekk.

Sum heild hevði hetta tiltakið eisini verið sunt fyri tað politiska lívið í landinum. Tað vóru allir Sharks-limir samdir um. Menn, sum áður høvdu hatað hvønn annan av politiskum ella religiøsum grundum, søu nú, at teir hóast alt høvdu nakað av tí mest týðandi her í livinum til felags: teir vóru finir.

Men limirnir í Sharks Klub uppagaðu skjótt, at tað vóru aðrir og meira kontantir fyrminur við hesum klubba.

Her kundi tú t. d. skifta upp lýsingar av ymsum slag. Tú kundi hurta undir eina sak, sum gekk í seinna lagi. Tú kundi hjálpa einum vini ella skyldmanni á glið í livinum.

Ellá enn betri: tú kundi bremsa einari tápuligari politiskari avgerð. Hetta hevði ikki minst havt týðning tey seinastu árin, tá tann sosialistiska spillan hevði breitt seg meira og meira í fólkunum.

Prestur skonkti sær eitt portvinsglas aftrat og hugdi út

gjøgnum vindeygað. Uppi í grótbrotinum á beiddu menn við sama lag, hóast klokkan var farin av fimm.

Heimeftir bryggjunu komu landingarmenn og flakakonur skundisliga gangandi inn í móti bygdini. Tað var arbeiðsfólkið, ið fór til náttúrda. Minir seyðir, hugsaði prestur. Um ein tíma skulu konurnar aftur standa við flakamaskinurnar, og eg siti við búgvíð borið niðri á Hotel Krotu og hoyri ein ungan stjóra við politiskum ambitionum greiða okkum frá, hvussu vit best tæna okkum sjálvum við at tæna samfelagnum — ella var tað umvent?

Ája, pastor Viggjaberg, føddur Joensen, nú ert tú komin høgt upp á strá, nú ert tú kommanditistur og partsreiðari, partaeigari í flakavirkinum, plastikkvirkinum, sementvirkinum, typuhúsvirkinum osfr., akkurát sum dr. Grev, dr. Knoss, Hálvdan Glimrageiri og allir hinir kammeratarnir frá asfaltinum. Hann gjørdist eitt sindur rørdur men visti ikki rættiliga hvi. Hann hugdi oman á Hotel Krotu, har flaggið hjá Sharks Club veitraði spakuliga í kvødarlotinum, upplýst av einum ljóskastara. Tað visti ein hema-ra, sum var í ferð við at gloypa einum summarseiði.

Hatta við summarseiðinum var ikki í tí amerikanska originalinum, men dr. Efraim Schlachter ella Effa, sum hann æt millum vinir, hevði sett uppá, at soleiðis skuldi tað vera. Hann vildi hava nakað serferoyskt við. — Nær er tað vordíð serferoyskt, at teir stóru fiskarnir gloypa teimum smáu? hevði hin ungi húshávurin Glimrageiri, advokatur, ið altíð var so skemtingarsamur, spurt.

Jú okkurt misljóð hevði verið, mintist prestur, men hetta var lítið afturimóti tí rumbli, ið hevði verið millum manna sum heild, tá Sharks Club var stovnaður. Illgitan og bríksl og bakvaskils høvdu ikki skortað. Ja, klokkarin, ein grovur og óhølvður bátasmiður, hevði beinleiðis mutlað okkurt um snobbari og samanrotting.

Hetta var tann vanliga feroyska øvundsjúkan. Bygdafólkið taldi ikki, at nøkur rúkkur um fjøldina. Ája, »misundelse sidder dig altid på ryg...«

Sharksmenn høvdu ofta havt hesa øvundsjúku á lofti, tá teir viðgjørdur samfelagsspurningar aftan á døgurðan á Krotu. Tað lagna er ikki øvundsjúkan sum so, fólk ið er jú rusk, vóru teir samdir um, so hetta var einki at undrast á. Tað, sum ein heldur má undrast yvir, er, at fólk ikki sláa seg til tols við tankan um,